

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem zaocznym z dnia 11 stycznia 2017 roku, w sprawie o sygn. akt XVIII C 4319/16, z powództwa G. C. przeciwko K. F. o zapłatę, Sąd Rejonowy dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi XVIII Wydział Cywilny:

1. zasądził od K. F. na rzecz G. C. kwotę:

a) 427 zł z odsetkami umownymi w wysokości czterokrotności stopy lombardowej NBP od dnia 1 stycznia 2016 roku do dnia zapłaty, przy czym w wysokości nie większej niż odsetki maksymalne za opóźnienie;

b) 256 zł tytułem zwrotu kosztów procesu;

2. oddalił powództwo w pozostałym zakresie;

3. nadał wyrokowi w punkcie 1. rygor natychmiastowej wykonalności.

Sąd I instancji dokonał następujących ustaleń faktycznych i ocen prawnych:

G. C. prowadzi działalność gospodarczą pod firmą (...)H.U. (...) z siedzibą w T. m.in. w zakresie udzielania pożyczek. W dniu 17 października 2014 roku pozwany zawarł z G. C. reprezentowanym przez (...) Spółkę cywilną z siedzibą w T. umowę pożyczki gotówkowej na okres 26 dni. Kwota na jaką opiewała umowa pożyczki wynosiła 527 zł. Pozwany miał zwrócić pożyczkodawcy kwotę 527 zł do dnia 12 listopada 2014 roku. Od kwoty pożyczki w dniu wypłaty kwoty pożyczki pożyczkodawca pobierał jednorazowo prowizję w wysokości 5%, tj. 27 zł. Całkowita kwota kosztów uzyskania pożyczki wynosiła 127 zł, z czego 27 zł stanowiło prowizję i 100 zł koszt ustanowienia zabezpieczenia pożyczki. Pożyczkobiorca zobowiązał się zwrócić pożyczkę na rachunek bankowy pośrednika lub gotówką w oddziałach pośrednika, bądź u przedstawiciela pośrednika. Niespłacenie pożyczki w części lub całości w ustalonym terminie miało powodować uznanie niespłaconej kwoty za zadłużenie przeterminowane. Zgodnie z treścią umowy powód miał prawo do naliczania odsetek maksymalnych od kwoty pożyczki od dnia następującego po dniu wymagalności spłaty. W przypadku powstania zadłużenia przeterminowanego spłaty zaliczać się miały w następującej kolejności: koszty, odsetki i kapitał. W dniu 18 grudnia 2015 roku (...) Spółka cywilna z siedzibą w T. wystawiła wezwanie do zapłaty kwoty 737,96 zł tytułem niespłaconej pożyczki, wskazując numer konta bankowego na który należy zwrócić pieniądze.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Rejonowy uznał, że powództwo jest zasadne w części. Sąd Rejonowy powołując się na treść art. 720 i nast. k.c. wskazał, że przez umowę pożyczki dający pożyczkę zobowiązuje się przenieść na własność biorącego określoną ilość pieniędzy albo rzeczy oznaczonych tylko co do gatunku, a biorący zobowiązuje się zwrócić tę samą ilość pieniędzy albo tę samą ilość rzeczy tego samego gatunku i tej samej jakości. Zawarta umowa stanowi tzw. umowę konsumencką. Umowa pożyczki, której wartość przenosi pięćset złotych, powinna być stwierdzona pismem. Sąd meriti argumentował, że w niniejszej sprawie strony zawarły umowę pożyczki. Powód wykazał, że dający pożyczkę wykonał swoją część umowy poprzez przeniesienie na własność pozwanego określonej ilości pieniędzy. W takiej zaś sytuacji powstał obowiązek zwrotu pożyczki przez biorącego pożyczkę. Brak jest natomiast dowodu na zwrot pożyczki przez pozwanego, który prawidłowo zawiadomiony o terminie rozprawy nie skorzystał z uprawnienia do złożenia odpowiedzi na pozew, w której mógłby zakwestionować twierdzenia strony powodowej. Zgromadzony w sprawie materiał dowodowy nie dostarczył dowodów na wywiązanie się przez pożyczkobiorcę z warunków umowy, zatem w tej sytuacji nie budzi wątpliwości, że na pozwanym ciąży obowiązek zwrotu kwoty pożyczki. W ocenie Sądu I instancji uzasadnione jest roszczenie powoda o zwrot udzielonej pożyczki. Powód wniósł jednak o zasądzenie na jego rzecz kwoty 677 zł, w skład której wchodziła kwota kapitału – 527 zł oraz 150 zł tytułem kosztów windykacji i wezwań do zapłaty. Sąd Rejonowy argumentował dalej, że konstrukcja wyroku zaocznego (art. 339 § 1 k.p.c. nie oznacza, że Sąd zwolniony jest z zastosowania przepisów prawa materialnego. Zgodnie z art. 339 § 1 k.p.c., jeżeli pozwany nie stawił się na posiedzenie wyznaczone na rozprawę albo mimo stawienia się nie bierze udziału w rozprawie, sąd wyda wyrok zaoczny, zaś zgodnie z § 2 w tym wypadku przyjmuje się za

prawdziwe twierdzenie powoda o okolicznościach faktycznych przytoczonych w pozwie lub w pismach procesowych doręczonych pozwanemu przed rozprawą, chyba że budzą one uzasadnione wątpliwości albo zostały przytoczone w celu obejścia prawa. W pierwszej kolejności Sąd meriti wskazał, że powód nie wykazał, że poniósł koszty windykacyjne właśnie w wysokości 150 zł. Załączona umowa pożyczki gotówkowej nie precyzuje regulacji w tym zakresie, a tylko na jej podstawie jest możliwe ustalenie jakie koszty pożyczki zostały rzeczywiście poniesione w celu dochodzenia roszczenia przez powoda. Przedstawiony protokół windykacyjny z dnia 27 listopada 2014 roku jest opatrzony jedynie nieczytelnym podpisem windykatora bez wskazania jego imienia i nazwiska. Trudno jest w tej sytuacji zweryfikować czy czynności windykacyjne zostały w ogóle przeprowadzone. Nadto protokół jest niewiarygodny, bowiem sporządzony został w dniu 27 listopada 2014 roku, a wskazuje, że wizyta miały miejsce po tej dacie, tj. w dniu 14 stycznia 2015 roku. Zdaniem Sądu, jeżeli protokół rzeczywiście został sporządzony w dniu 27 listopada 2014 roku to pisząca osoba nie mogła przecież wiedzieć co zdarzy się w przyszłości. Nie sposób w tej sytuacji przyjąć, że czynności windykacyjne zostały w ogóle przeprowadzone. Sąd podkreślił, że nawet gdyby powód udowodnił zasadność ponoszenia wspomnianych kosztów Sąd stoi na stanowisku, iż zastrzeżenie tego rodzaju kosztów w okolicznościach niniejszej sprawy jest w istocie ich zastrzeżeniem na wypadek niewywiązania się przez pożyczkobiorcę ze świadczenia pieniężnego: obowiązku terminowej zapłaty pożyczki i jej umówionego oprocentowania. Same tego rodzaju kwoty to nic innego jak ryczałtowo ujmowane odszkodowania, obejmujące szkodę polegającą na poniesieniu przez wierzyciela kosztów, jakie powstają po stronie udzielającego pożyczki w związku z czynnościami windykacyjnymi. Zastrzeżenie tego rodzaju opłat w swej istocie jest niczym innym jak zastrzeżeniem kar umownych na wypadek niewykonania bądź nienależytego wykonania świadczenia pieniężnego, co jest niedopuszczalne (art. 483 § 1 k.c.), a zatem jako sprzeczne z ustawą – nieważne (art. 58 § 1 k.c.). W dalszej kolejności Sąd Rejonowy wskazał, że wątpliwości Sądu wzbudziła kwota zabezpieczenia umowy pożyczki w wysokości 100 zł. Postawienie kwoty pożyczki do dyspozycji (która miała wynieść 527 zł) miało nastąpić w dniu zawarcia umowy w formie wypłaty gotówki dopiero po ustanowieniu uzgodnionego przez strony zabezpieczenia (§ 1 pkt 2), która warunkowała uruchomienie pożyczki. Zdaniem Sądu taki zapis zmierza w istocie do obejścia przepisów o odsetkach maksymalnych - art. 359 § 2¹ k.c. Znamienne jest, że umowa nie zastrzega odsetek umownych od pożyczonego kapitału. Zdaniem Sądu w tej sytuacji kwotę 100 zł za udzielenie zabezpieczenia należałoby odliczyć od należności głównej (527 zł) i w ten sposób obniżyć kwotę kapitału do kwoty 527 zł (527 zł – 100 zł), i taka też kwota podlegała zasądzeniu. Sąd Rejonowy powołując się na treść art. 481 § 1 i § 2 k.c. wskazał, że jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego, wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, chociażby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi. Powód wnosił o zasądzenie odsetek maksymalnych od dnia 13 listopada 2014 roku i takie zostały zasądzone. Z uwagi na to, że zasądzeniu podlegała kwota 427 zł, od tej kwoty naliczono również odsetki. Sąd Rejonowy nadał wyrokowi w punkcie 1. rygor natychmiastowej wykonalności na podstawie art. 333 § 1 pkt 3 k.p.c. O kosztach procesu Sąd Rejonowy orzekł na podstawie art. 100 k.p.c., gdyż strona powodowa wygrała proces jedynie w części tj. w 63 %. Wskazał, że koszty poniesione przez powoda to kwota 30 zł z tytułu opłaty od pozwu oraz koszt działania pełnomocnika w kwocie 360 zł + 17 zł. Ponieważ powodowi należał się zwrot poniesionych kosztów postępowania częściowo na jego rzecz podlegała zasądzeniu kwota 256 zł.

Apelację od powyższego wyroku wniósł powód, zaskarżając orzeczenie w części tj. w zakresie punktu 1. w związku z punktem 2., w zakresie w jakim oddalono powództwo powoda o zasądzenie na jego rzecz od pozwanego odsetek umownych za opóźnienie w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego NBP w skali roku liczonych od kwoty 427 zł od dnia 13 listopada 2014 roku do dnia 31 grudnia 2015 roku.

Zaskarżonemu wyrokowi apelujący zarzucił naruszenie: 1. art. 481 § 1 k.c. poprzez błędną odmowę zasądzenia od pozwanego na rzecz powoda odsetek umownych za opóźnienie w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego NBP w skali roku od dnia wymagalności tj. od dnia 13 listopada 2014 roku do dnia 31 grudnia 2015 roku, liczonych od kwoty 427 zł;

2. art. 328 § 2 k.p.c. poprzez niewyjaśnienie wszystkich okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy wskutek naruszenia przepisów postępowania, które mogło mieć wpływ na wynik sprawy, polegające na niewłaściwie sporządzonym uzasadnieniu wyroku, w którym Sąd I instancji nie wskazał z jakiej przyczyny i na jakiej podstawie

oddalił powództwo o zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda odsetek umownych za opóźnienie w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego NBP w skali roku od dnia wymagalności tj. od dnia 13 listopada 2014 roku do dnia 31 grudnia 2015 roku, liczonych od kwoty 427 zł.

W konsekwencji zgłoszonych zarzutów apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego orzeczenia poprzez zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda odsetek umownych za opóźnienie w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego NBP w skali roku liczonych od kwoty 427 zł od dnia 13 listopada 2014 roku do dnia 31 grudnia 2015 roku oraz o zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów postępowania przed Sądem I instancji i przed Sądem II instancji z uwzględnieniem kosztów zastępstwa radcy prawnego według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja powoda jest zasadna.

Na wstępie wyjaśnić należy, że niniejsza sprawa była rozpoznawana w postępowaniu uproszczonym, w związku z czym Sąd Okręgowy na podstawie art. 505¹⁰ § 1 i § 2 k.p.c. orzekł na posiedzeniu niejawnym w składzie jednego sędziego. Zaznaczyć także należy, że w postępowaniu uproszczonym zgodnie z art. 505⁹ § 1¹ k.p.c. apelację można oprzeć tylko na zarzutach naruszenia prawa materialnego przez błędną jego wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie, bądź naruszenia przepisów postępowania, jeżeli mogło ono mieć wpływ na wynik sprawy. Natomiast w myśl art. 505¹³ § 2 k.p.c. jeżeli sąd drugiej instancji nie przeprowadził postępowania dowodowego, uzasadnienie wyroku powinno zawierać jedynie wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa.

Powód w treści złożonej przez siebie apelacji wskazał, że wyrok Sądu Rejonowego zaskarża jedynie w części – tj. w zakresie punktu 1. w związku z punktem 2., w zakresie w jakim oddalono powództwo powoda o zasądzenie na jego rzecz odsetek umownych za opóźnienie w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego NBP w skali roku liczonych od kwoty 427 zł od dnia 13 listopada 2014 roku do dnia 31 grudnia 2015 roku.

W ramach kontroli instancyjnej oceny prawidłowości zaskarżonego orzeczenia Sądu I instancji należało zatem dokonać we wskazanym zakresie.

W tym miejscu należy jedynie zauważyć, że wskazany powyżej zakres zaskarżenia nie jest zgodny z zakresem wnioskowanej zmiany orzeczenia, różni się bowiem datą końcową, gdyż w zarzutach i we wnioskach apelacyjnych wskazano datę: „31 grudnia 2016 roku”. Sąd Okręgowy potraktował to jednak jako oczywistą omyłkę pisarską, bowiem z zaskarżonego orzeczenia wynika wprost, że odsetki zasądzone zostały od dnia 1 stycznia 2016 roku.

Apelujący nie kwestionował w apelacji prawidłowości poczynionych przez Sąd Rejonowy ustaleń faktycznych w związku z czym ustalenia te Sąd Okręgowy uznał za ostatecznie bezsporne i przyjął jako własne bez potrzeby ponownego przytaczania.

Rozstrzygnięcie sporu sprowadzało się zatem do oceny roszczenia powoda w świetle przepisów prawa materialnego tj. art. 481 k.c.

Jak wynika z ustalonego stanu faktycznego termin spłaty pożyczki został określony na dzień 12 listopada 2014 roku (§ 2 ust. 1 umowy). Niespłacenie pożyczki w całości lub w części w ustalonym terminie powodowało uznanie niespłaconej kwoty za zadłużenie przeterminowane, zaś od zadłużenia przeterminowanego powodowi przysługiwały odsetki umowne stanowiące czterokrotność wysokości stopy kredytu lombardowego NBP w stosunku rocznym (§ 6 umowy).

Z tych względów powodowi przysługują odsetki umowne od dnia 13 listopada 2014 roku, z tym, że w wysokości nie wyższej niż odsetki maksymalne za opóźnienie.

Rozstrzygając o prawidłowości orzeczenia o odsetkach Sąd Okręgowy uznał, że wskazanie w wyroku początkowej daty ich naliczania na dzień 1 stycznia 2016 roku było błędne. Błąd ten dostrzegł Sąd I instancji wskazując w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, że od dnia 13 listopada 2014 roku zostały zasądzone odsetki.

Zasądzenie odsetek od dnia 13 listopada 2014 roku znajdowało podstawę w art. 481 k.c.

Jednocześnie – w ocenie Sądu Okręgowego – brak było podstaw, by dokonać sprostowania orzeczenia na podstawie art. 350 § 3 k.p.c. Sprostowanie wyroku nie może bowiem nigdy ingerować w samo rozstrzygnięcie. Prostowanie omyłek pisarskich możliwe jest w zakresie komparacji orzeczenia, natomiast nieuprawnione w stosunku do tenoru wyroku. Oczywiście omyłka pisarska nie może dotyczyć treści i rozmiarów świadczenia lub ustalenia prawa. Wprawdzie może się zdarzyć, że konkretne rozstrzygnięcie zawarte w wyroku zawiera błąd będący wynikiem pomyłki i nie jest zgodne z wolą składu sędziowskiego, jednak tego rodzaju błąd może być naprawiony jedynie w trybie zaskarżenia w toku instancji (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 11 marca 2016 roku, III AUa 1740/15, LEX nr 2017755).

Z tych też względów Sąd Okręgowy na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok, orzekając jak w punkcie I. sentencji.

O kosztach postępowania odwoławczego Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 98 § 1 i § 3 k.p.c. w związku z § 2 pkt. 1 i § 10 ust. 1 pkt. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2015 roku, poz. 1804, ze zm.), w brzmieniu nadanym rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 roku zmieniającym rozporządzenie w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2016 roku, poz. 1667).